

ENTREVISTA A MICHELLE BACHELET, expresidenta socialista de Xile

«Xile superarà la crisi i el terratrèmol»

Dos mesos després de deixar el càrrec, Bachelet (Santiago de Xile, 1951), que avui serà investida doctora «honoris causa» de la Universitat Pompeu Fabra, analitza la situació del país després del sisme de febrer i el perquè ha pogut afrontar millor la sortida de la crisi econòmica

JOSEP MARTINOY

EL PUNT, 17/05/10

-S'està recuperant Xile del terratrèmol?

-«Sí, s'està aixecant poc a poc perquè va ser un terratrèmol molt devastador. Va afectar, amb diferents graus de danys, sis regions del país on viu quasi el 80% de la població i on hi ha sectors productius molt importants. Va tenir un impacte molt rellevant. De tota manera, els xilens tenen una història de redreçar-se des de l'adversitat. Som un país que ha patit terratrèmols, alguns tsunamis, una història política de la qual també ens hem pogut aixecar... Encara és pot veure per alguns carrers de Santiago i a tot arreu cotxes on diu 'Força Xile', banderes xilenes i una foto, que va recórrer el món, i que ens va impactar a tots. En un lloc totalment devastat on no va quedar res dempeus, un home va trobar una bandera xilena i corria amb ella, plena de fang, amb la sensació de l'esperit amunt. Aquest esperit és el que farà que, costarà temps i serà difícil, Xile es torni a alçar.»

-Encara s'està en etapa d'emergència?

-«Hi ha gent vivint en tendes, en cases molt precàries, es prepara un hivern molt dur i després vindrà el període de reconstrucció.»

-Vostè va dir que el país podria tardar quatre anys a recuperar-se.

-«Ho vaig dir. Però després, sabent l'experiència d'altres indrets, fins i tot pot trigar més. La reconstrucció ocuparà els pròxims quatre anys i una mica més. Quan parlo de reconstrucció no em refereixo només a aixecar cases, ponts, escoles o hospitals. Hi ha hospitals enormes afectats que tardarem quatre o cinc anys en la seva reconstrucció definitiva. Però, quan dic que podem trigar més, és perquè a mi em sembla que l'actitud que hem de tenir respecte a la reconstrucció de Xile és que s'ha de reconstruir no perquè quedi igual al dia anterior al terratrèmol, sinó per fer-nos càrrec de problemes estructurals que hi havia en un parell de regions que estaven endarrerides i empobrides. I on crec que s'hi han d'aplicar polítiques d'industrialització per incentivar certs desenvolupaments. On el mercat faci la seva feina, però l'Estat també. Al final del procés acabarem amb un Xile millor que el d'abans del terratrèmol, però caldrà temps.»

-A més, el terratrèmol va coincidir amb la crisi econòmica, encara que a Xile o s'ha sabut portar millor o no ha estat tan forta.

-«La veritat és que la crisi ens va impactar amb força. A final del 2008 teníem una de les àrees més productives del país, la forestal, la venda de fusta, de la qual el 80% s'exportava als EUA, i que justament està a dues de les àrees afectades pel terratrèmol del febrer, la regió del Maule i el Bío Bío. Aquestes regions ja havien patit un sisme econòmic ja que els EUA, amb la crisi de les subprime, va deixar de construir cases i les serradores van haver de començar a tancar. En aquell moment encara no es veia un problema de crisi, però ja en patíem les conseqüències. Després, perquè la crisi també ho era d'expectatives, i els empresaris van decidir paralitzar tota mena d'inversions en l'àrea immobiliària. Aquest sector -i vostès ho saben bé- implica molta mà d'obra i allà es va

començar a generar un alentiment de l'economia, la crisi es va expandir a d'altres sectors que es nodreixen de la construcció i va generar una taxa de desocupats.»

-I què van fer?

-«Quan jo vaig arribar al govern, el 2006, vaig prendre diverses decisions. Una d'elles era assegurar l'economia contra els cicles. En aquell moment, el coure estava en uns preus fantàstics i, en comptes de gastar-ho tot en el pressupost de cada any, vam decidir desenvolupar dos fons sobirans assimilant el model noruec dels fons del petroli. Volia tenir fons per garantir el pagament de les futures pensions, perquè hi haurà un increment de població jubilada molt important els pròxims anys.»

-Però la població xilena és molt jove, el 23% dels habitants estan per sota els 15 anys...

-«Sí, però hi ha un 11% de majors de 65 anys i creiem que l'any 2050 el 40% dels xilens estaran jubilats, perquè tenim una esperança de vida molt alta. I també la natalitat ha baixat. Tenim alguns elements d'un país en vies de desenvolupament, però en molts altres camps tenim índexs de països desenvolupats. Vam decidir guardar recursos per garantir les pensions a llarg termini i garantir beneficis socials a llarg termini, que no depenguessin de les fluctuacions econòmiques. Que si l'economia no anés bé poguéssim mantenir els beneficis socials.»

-I la crisi va arribar...

-«El gener del 2008 vaig definir un pla d'estímul fiscal, perquè nosaltres no vam haver de salvar els bancs, ja que la crisi que està vivint Wall Street i Europa nosaltres ja l'havíem viscuda durant els anys vuitanta. En

aquella època, el govern militar va haver de salvar els bancs, però va introduir regulacions, que cobrien els riscos, i això ens va permetre que afrontéssim la crisi com una crisi econòmica i no una crisi del sector financer. Els nostres empresaris no trobaven crèdits a l'exterior perquè ningú donava crèdits, però el nostre sistema financer estava sa i teníem reserves. El pla d'estímul fiscal va anar destinat a impulsar l'economia, a disminuir l'atur i a generar subsidis i beneficis. I això va permetre que l'agost de l'any passat l'atur comencés a baixar i l'economia va començar a créixer a partir de l'últim trimestre del 2009 i el primer del 2010... I va venir el terratrèmol. Però aquelles mesures ens van permetre revertir ràpidament la situació i ara l'economia del país està començant a pujar i, malgrat el terratrèmol, tenim una economia que s'estimularà més. Però quan jo vaig prendre la determinació de guardar fons no va ser ben rebuda per ningú.»

-Doncs ara li deuen estar donant les gràcies...

-«Després es va entendre fàcilment una cosa que semblava que no es podia entendre, perquè clar, hi havia tanta necessitat i jo no tenia una bola de cristall. No és que estigués preveient la crisi, perquè m'hauria guanyat el Nobel d'Economia, no. Cap economista ho va aconseguir preveure. Però jo vaig actuar amb l'economia del país com si fos la de casa meva i vaig pensar que hi podia haver una malaltia, un imponderable, guardem una mica de diners. I a més hi havia uns recursos molt importants. Però la gent es preguntava per què s'havia de guardar el diner. I jo els deia que ens havíem de recordar de l'època del salnitre quan l'economia xilena anava a tot gas. Però va passar el que passa quan un producte adquireix un valor molt alt i es desenvolupen substitutius. Xile era monoproduïdor de salnitre i va caure l'economia sobtadament. Vam aprendre la lliçó. La gent va agrair al final que haguéssim pres

aquesta decisió, però va ser un treball molt dur i avui dia Xile sortirà de la crisi i de les conseqüències del terratrèmol.»

-Un dels mèrits de la seva presidència és haver col·locat Xile en primera fila de l'escena internacional. També previsió o casualitat?

-«Quan Xile va recuperar la democràcia era un país aïllat políticament, comercialment... Els governs de *Concertación* que em van precedir i el meu vam prendre una decisió estratègica molt correcta, que era inserir-se políticament i entendre que amb només 12 milions d'habitants en aquell moment no seria el consum intern el que ens permetria fer el salt al desenvolupament que volíem. La globalització podia ser vista des de tots els punts negatius, però també com una oportunitat, i es va ampliar una xarxa de tractats de lliure comerç amb molts països. Ara tenim tractats comercials amb una seixantena de països que representen un mercat d'uns 3.800 milions de persones. El 80% del PIB mundial.»

-Un país amb futur...

-«Un antic president militar brasiler deia que Xile era una potència conceptual, en el sentit que el país havia estat capaç de general models amb èxit de desenvolupament, impulsar l'economia però introduint més igualtat. Quan *Concertación* va arribar al govern, el 1990, la pobresa estava en un 39% i l'extrema pobresa en un 20%. El 2006 ja havíem aconseguit situar aquests índexs a un 13,7% i a un 3%. Ja no estem al govern però, avui en dia, de cada deu estudiants universitaris, set són la primera generació de la seva família amb estudis superiors.»

-Què li ha semblat l'exposició de flors de Girona?

-«He quedat meravellada d'una ciutat que no coneixia i que m'ha semblat extraordinàriament bonica.»